

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Юридичний факультет
Кафедра конституційного права

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДО СПЕЦІАЛЬНОГО КУРСУ
ПРОБЛЕМИ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В УКРАЇНІ

Галузі знань – 0304 - *право*
для спеціальності 7.0304201 *правознавство*

Розробник :
Рабінович Сергій Петрович,
д.ю.н., професор кафедри
конституційного права

Львів – 2012

ТЕМА 1.

ПРЯМЕ НАРОДОВЛАДДЯ ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ, СПІВВІДНОШЕННЯ З ПРЕДСТАВНИЦЬКОЮ ДЕМОКРАТІЄЮ

План

1. Концепції народовладдя та представництва: історичний досвід її реалізації. Еволюція концепції представництва.
2. Етапи еволюції представництва та представницьких інститутів.
3. Категорія «безпосередня демократія» в конституційному праві України (поняття, форми, місце в системі збалансування публічної влади).
4. Передумови та потенційні можливості прямої демократії в сучасний період державотворення.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 1996. — № 30. — Ст. 141.

Література

Основна

1. Журавський В.С. Становлення та розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми) – К.:Парламентське видавництво, 2002. – 344 с.
2. Кампо В.М., Суспільство і право: 2006-2007 роздуми українського вченого конституціоналіста, Академія муніципального управління, К., 2007.
3. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с. (384-392423-431).
4. Оніщук М. Проблеми державотворення та право творення в незалежній Україні, Київ, Видавничий Дім Юридична книга, 2007.
5. Фрицький Ю.О. Парламент України - Верховна Рада України та його роль у реалізації законодавчої влади / Ю.О. Фрицький // Право України. - 2007. - № 7. - С. 3-7.
6. Чушенко В.І. Заяць І.Я. Конституційне право України: підруч. / В.І. Чушенко, І.Я. Заяць. – Вид. 2-ге, допов. і переробл. – К. : Ін Юре, 2009. – 548 с.
7. Шаповал В.М. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: Навч.посіб. - К.:УАДУ, 2000. – 216 с.

Додаткова

1. Эсмен А. Основные начала государственного права. Москва. 1998.
2. Чушенко В. Історичні традиції і форма правління сучасної України. Драгоманівський збірник, Львів 1996.
3. Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн західної Європи: Монографія. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 391 с.

4. Рене Шаффхаузер. Прямая демократия в Швейцарии. С.- Петербург, 1994.
5. Кривенко Л.Т. Необходимо модернізувати конституційне визначення Верховної Ради України // Вісник Академії правових наук України, № 4(35).- Харків. - 2003. - С. 37-51.
6. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм, К., Юрінком Інтер, 2005.
7. Святоцький О., Чушенко В. Питання теорії і практики конституціоналізму в Україні // Право України, 1998 № 2
8. Український парламентаризм: минуле і сучасне / За ред. Ю.С. Шемшученка.-К.:Парламентське вид-во. - 1999. - 368 с.

ТЕМА 2.

ПОНЯТТЯ І ВЛАСТИВОСТІ НАРОДНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В УКРАЇНІ

1. Поняття представницького органу державної влади.
2. Становий характер та компетенція представницьких органів XI – XIX ст.
3. Розширення компетенції представницьких інститутів влади у другій пол. XIX ст. Конституційно-правове закріплення принципу всезагальності (поч. XX ст.).
4. Види органів народного представництва в державі за Конституцією України.
5. Властивості народного представництва в Україні.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про внесення змін до Конституції України. Закон України № 2222-IV від 08.12.2004 // ВВРУ. — 2005. — № 2. — Ст. 44).

Практика Конституційного Суду України

1. Рішення Конституційного Суду України № 11-рп/2010 від 6 квітня 2010 р. у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.
2. Рішення Конституційного Суду України від 16 квітня 2008 року: справа про прийняття Конституції та законів України на референдумі.
3. Справа про депутатську недоторканість. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України. – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 1 / Відповід. редакц. канд.юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2001.- С.469-476.
4. Справа про утворення фракцій у Верховній Раді України. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України». – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 1 / Відповід. редакц. канд.юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2001.- С.319-325.
5. Справа щодо повноважності Верховної Ради України. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень

статей 75, 82, 84, 91, 104 Конституції України. – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 4 / Відповід. редакт. канд..юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2004.- С.52-60.

Література

1. Влада в Україні: шляхи до ефективності / ред. рада ... : О.Д. Святоцький (голова) [та ін.]. – К. : Журн. «Право України» : Ін Юре, 2010. – 688 с.
2. Добкін М. Гарантії забезпечення статусу народного депутата України // Право України. – 2003. - № 11. - С. 123-126.
3. Ковальчук О. Двохпалатний парламент: яким він може бути в Україні // Право України. - 2004. - № 7. – С. 118-121.
4. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с. (384-392423-431).
5. Кривенко Л. Конституційна модель Верховної Ради. Повернення до майбутнього // Віче. – 2002. - № 10. - С. 17-23.
6. Кривенко Л.Т. Необхідно модернізувати конституційне визначення Верховної Ради України // Вісник Академії правових наук України, № 4(35).- Харків. - 2003. - С. 37-51.
7. Плющ І. Доктрина і практика українського парламентаризму: «на ґрунті історичного прецеденту» // Право України. - 2001. - № 10. – С. 3-12.

ТЕМА 3.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ НАРОДНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В ДЕРЖАВІ ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ

1. Тенденції історичного розвитку представницьких інститутів влади.
2. Ідея представницького правління в українській конституційно-правовій думці. Європейські стандарти представницького правління.
3. Особливості процесу становлення представницьких інститутів в Україні та його основні складові.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про статус народного депутата України. Закон України // Відомості Верховної Ради. - 1993. - № 3. - Ст. 17(В редакції Закону від 22.03.2001, ВВР, 2001, 42, ст. 212, із змінами, внесеними згідно із Законами від 04.07.2002, ВВР, 2002, № 35, ст.264, від 12.09.2002, ВВР, 2002, №43, ст.314).
3. Про вибори народних депутатів України. Закон України від 17.11.2011 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 10-11, ст.73
4. Про всеукраїнський та місцевий референдуми. Закон України від 3 липня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. №33 від 13 серпня 1991 р.

Література

1. Влада в Україні: шляхи до ефективності / ред. рада ... : О.Д. Святоцький (голова) [та ін.]. - К. : Журн. «Право України» : Ін Юре, 2010. - 688 с.
2. Добкін М. Гарантії забезпечення статусу народного депутата України // Право України. - 2003. - № 11. - С. 123-126.
3. Ковальчук О. Двохпалатний парламент: яким він може бути в Україні // Право України. - 2004. - № 7. - С. 118-121.
4. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. - 808 с. (384-392423-431).
5. Кривенко Л. Конституційна модель Верховної Ради. Повернення до майбутнього // Віче. - 2002. - № 10. - С. 17-23.
6. Кривенко Л.Т. Необхідно модернізувати конституційне визначення Верховної Ради України // Вісник Академії правових наук України, № 4(35).- Харків. - 2003. - С. 37-51.
7. Плющ І. Доктрина і практика українського парламентаризму: «на ґрунті історичного прецеденту» // Право України. - 2001. - № 10. - С. 3-12.

ТЕМА 4.
УМОВИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ НАРОДНОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В
УКРАЇНІ

1. Соціально-організоване суспільство і народне представництво.
2. Народності (нації), їх вплив на представницькі установи.
3. Політичні партії та народне представництво.
4. Формування волі народу і народне представництво. Відповідність парламентського акта волевиявленню народу.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про всеукраїнський та місцевий референдуми. Закон України від 3 липня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. №33 від 13 серпня 1991 р.
3. Про політичні партії України. Закон України від 5 квітня 2001 р. // Голос України, 12 травня 2001 року зі змінами // Голос України, 02 серпня 2005 року.

Практика Конституційного Суду України

1. Рішення Конституційного Суду України № 11-рп/2010 від 6 квітня 2010 р. у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.
2. Справа про утворення фракцій у Верховній Раді України. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України». – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 1 / Відповід. редакц. канд..юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2001.- С.319-325.

Література

Основна

1. Журавський В.С. Становлення та розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми) – К.:Парламентське видавництво, 2002. – 344 с.
2. Шаповал В.М. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: Навч.посіб. - К.:УАДУ, 2000. – 216 с.
3. Влада в Україні: шляхи до ефективності / ред. рада ... : О.Д. Святоцький (голова) [та ін.]. – К. : Журн. «Право України» : Ін Юре, 2010. – 688 с.

4. Добкін М. Гарантії забезпечення статусу народного депутата України // Право України. – 2003. - № 11. - С. 123-126.
5. Ковальчук О. Двохпалатний парламент: яким він може бути в Україні // Право України. - 2004. - № 7. – С. 118-121.
6. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с. (384-392423-431).
7. Кривенко Л. Конституційна модель Верховної Ради. Повернення до майбутнього // Віче. – 2002. - № 10. - С. 17-23.
8. Кривенко Л.Т. Необхідно модернізувати конституційне визначення Верховної Ради України // Вісник Академії правових наук України, № 4(35).- Харків. - 2003. - С. 37-51.
9. Плющ І. Доктрина і практика українського парламентаризму: «на ґрунті історичного прецеденту» // Право України. - 2001. - № 10. – С. 3-12.

Додаткова

1. Кампо В.М., Суспільство і право: 2006-2007 роздуми українського вченого конституціоналіста, Академія муніципального управління, К., 2007.
2. Чушенко В. Процес формування соціально-організованого суспільства в Україні// Вісник Львівського університету. Серія юридична, № 41, 2005
3. Чушенко В. Соціально-організоване суспільство і формування політичної влади в Україні, Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні, матеріали X регіональної науково-практичної конференції, Львів, 2004 р.

ТЕМА 5.

ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ, ТЕНДЕНЦІЇ ЙОГО РОЗВИТКУ

1. Парламентаризм як політичний інститут. Співвідношення парламентаризму з парламентським правом
2. Проблеми утвердження (становлення) в Україні конституційної моделі «противаг і стримувань» в системі розподілу влади в процесі реформи Конституції.
3. Генеза парламентаризму. Етапи становлення інституту парламентаризму.
4. Сучасний український парламентаризм. Етапи формування українського парламентаризму.
5. Теорія парламентаризму - складова частина науки конституційного права.

Література

Основна

1. Бандурка О., Древаль Ю. Парламентаризм в Україні: становлення і розвиток: Моногр. — Харків, 1999. — 288 с.
2. Бирюков Н. Парламентская деятельность и политическая культура // Общественные науки и современность. — 1995.— № 1. — С. 65–72.
3. Георгіца А. З. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії і практики. — Чернівці, 1998. — 484 с.
4. Денисов В. Методологія сучасного парламентаризму // Генеза. — 1998. — № 1–2. — С. 180–187.
5. Журавський В. Український парламентаризм на сучасному етапі: Теоретико-правовий аспект: Моногр. — К., 2001. — 248 с.
6. Історія українського парламентаризму : від допарламентських форм організації політичного життя до сьогодні / [О.Г. Аркуша ... [та ін.] ; ред. рада : В.М. Литвин (голова) ... [та ін.] ; Інститут історії Національної академії наук України]. Київ : Дніпро, 2010. 635 с.
7. Кислий П., Вайз Ч. Становлення парламентаризму в Україні: на тлі світового досвіду. — К.: Абрис, 2000. — 414 с.
8. Кривенко Л. Парламент і парламентаризм // Парламентаризм в Україні: теорія і практика. — К., 2001. — С. 246–251.
9. Олуйко В.М. Парламентське право України: проблеми теорії та практики. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — 216 с.
10. Реєнт О. О. Розвиток парламентаризму в Україні / НАН України, Ін-т історії України. К., 2005. 126 с..
11. Світлова С. Практика парламентаризму: Посібник. — К., 1997. — 132 с.
12. Теорія парламентаризму : навчальний посібник / [М.А. Бучин ... [та ін.] ; НУ "Львівська політехніка". Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 391 с.
13. Український парламентаризм: минуле і сучасне / За ред. Ю. Шемшученка. — К., 1999. — 368 с.
14. Шаповал В.М., Борденюк В.І., Журавльова Г.С. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: Навчальний посібник. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — 216 с.
15. Шаповал В.М. Зарубіжний парламентаризм / В.М. Шаповал. — К. : Основи, 1993. — 141 с.
16. Шемшученко Ю. Теоретичні засади розвитку українського парламентаризму // Право України. — 1998. — № 1.— С. 17–20.

Додаткова

1. Бегазян А. О понятии парламентаризма // Право и жизнь. 2003. №61 (9).
2. Горылев А.И. Правовая природа современного парламентаризма // Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. 2002. Выпуск 1(5): Гражданское общество, государство и право в современный период. С.105.
3. Керимов А.Д. Понимание парламентаризма и перспективы его развития в России // Гражданин и право. 2002. № 7/8. С.14-15.
4. Коваль В. Становлення парламентаризму в Європейському Союзі / В. Коваль // Право України. – 2002. – № 2. – С. 143-147.
5. Котляревский С. Сущность парламентаризма // Новое время. 1994. № 14.
6. Кривенко Л. Историко-порівняльний погляд на проблеми парламенту / Л. Кривенко // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – № 4. – С. 50-60.
7. Куликов, В.В. Российский и западный парламентаризм в сравнительной перспективе: дис. ... канд. полит. наук / В.В. Куликов. – СПб., 2006.
8. Махначев Г. Необходимость и условия формирования парламентаризма // Право и жизнь. 2000. № 31.
9. Мироненко О. Біля витоків вітчизняного парламентаризму // Правова держава. — К., 1997. — Вип. 8. — С. 226–232.
10. Милль Дж. С. Размышления о представительном правлении. СПб., 1863 г., 311 с.
11. Могунова М.А. Скандинавский парламентаризм. Теория и практика. М., РГГУ, 2001 г., 350 с.
12. Монтескье Ш. Л. Избранные произведения. М., 1995 г.
13. Романов Р. М. Понятие и сущность парламентаризма // Социально-политический журнал. 1998. № 4.
14. Романов Р.М. Парламентаризм: теория, история и современность – М.: "Мирос", 2002 г.
15. Рыжов В. А. Парламентаризм и его социально-историческая природа // Конституционное (государственное) право зарубежных стран: Актуальные проблемы. М., ВЮЗИ, 1990 г.
16. Парламенты мира. – М. : Высшая школа, Интерпакс, 1991.
17. Мишин А. А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. М., Белые Альвы. 1998 г., - 443 с.

Теми рефератів

1. Ідеї парламентаризму в історії конституційно-правової думки України
2. Еволюція представництва і представницьких інститутів в конституційному праві
3. Етапи становлення парламентаризму в сучасній Україні (1990 – 2010рр.)
4. Сучасні концепції парламентаризму в науці конституційного права
5. Особливості радянської моделі політичного представництва.
6. Парламентаризм як характеристика державного режиму

Питання для самоконтролю

1. Які історичні чинники мали вплив на формування парламентаризму в європейських країнах?
2. Які суспільно-політичні й економічні трансформації зумовили зміни в зарубіжних концепціях парламентаризму?
3. Поясніть смисл вислову «парламентська виконавча влада».
4. Які політичні події призвели до згорання парламентаризму в I-й пол. XX ст. (Італія, Іспанія, Німеччина, Португалія)?
5. Які зміни конституційної практики знайшли відображення в сучасних зарубіжних концепціях парламентаризму?
6. В чому полягає зв'язок між парламентаризмом і формою державного правління.
7. Які суспільно-політичні, культурні, економічні чинники мають суттєвий вплив на функціонування парламентаризму як характеристики державного режиму?
8. Коротко схарактеризуйте основні різновиди парламентаризму
9. Які основні принципи складають зміст сучасного парламентаризму?
10. Чи сумісний парламентаризм із будь-якими видами політичного режиму? В чому полягає зв'язок між парламентаризмом і демократичним політичним режимом?

Завдання

Завдання 1. Ознайомтесь із публікаціями К.В.Арановського «Проблема кризи парламентаризму» (Арановский К.В. Государственное право зарубежных стран Москва, 1988, С.451-458), А.З.Георгіца. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії та практики : Автореф. дис. ... докт. юрид. наук. - Чернівці, .1999, М.І. Сенченка: Парламентаризм — велика брехня нашого часу «Велика брехня нашого часу // Персонал. – 2006. – № 2.

Аргументуйте своє ставлення до наступних наукових позицій:

1) «...можна говорити про “ренесанс” парламентаризму в сучасних умовах. Безумовно, з певними застереженнями, оскільки форми і темпи утвердження парламентаризму в різних країнах мали і мають свої особливості» (А.З.Георгіца. Сучасний парламентаризм: проблеми теорії та практики : Автореф. дис. ... докт. юрид. наук. - Чернівці, .1999. – С.26);

2) «Із року в рік парламент дедалі більше перетворюється на установу, яка працює в напрямі повільного, але систематичного знищення українського народу. Серйозною спробою в останню хвилину врятувати справу може бути лише усунення цієї установи. Тільки тоді відкриваються, та й то невеликі, шанси на успіх. (ідер Української консервативної партії Сенченко М.І.: Парламентаризм — велика брехня нашого часу «Велика брехня нашого часу // Персонал. – 2006. – № 2.)

3) «Сама постановка питання про кризовий стан парламентаризму доводить не тільки те, що у парламенту є, були і, очевидно, будуть супротивники. Вона свідчить, що демократична культура зараз, так само як і раніше, надалі високо цінує цей інститут

влади, не бачить йому заміни, вважає його гарантією демократії, громадянської злагоди і не поспішає розлучитися з парламентаризмом» (Арановский К.В. Государственное право зарубежных стран Москва, 1988).

4) «Парламентаризм — один із найстаріших політичних винаходів, але потенціал парламентської демократії нині, так само як і раніше, є високим. Світ стикається з усе новими загрозами, накопичилося чимало й давніх застарілих конфліктів. Гадаю, що в пошуку відповідей на виклики сучасності парламентаризм здатний зіграти вельми важливу роль» (Колишній Голова Державної Думи РФ Грызлов Б. Российский парламентаризм: прошлое, настоящее, будущее // "Государственная служба", январь-февраль 2006, №1.)

Завдання 2. Порівняйте наступні дефініції поняття парламентаризму:

«Парламентаризм – це система організації державної влади з активною роллю парламенту» (проф.Ю.С.Шемшученко).

Парламентаризм – «це не форма, а метод здійснення державної влади, особливий режим, який визначається реальними взаємовідносинами, що складаються між законодавчою і виконавчою владами в кожній конкретній державі, в якому провідну роль відіграє парламент» (М.А.Могунова).

Які аспекти парламентаризму відображаються в наведених визначеннях?

Висловіть власне ставлення до концепції парламентаризму – як «парламентарного режиму».

Завдання 3. Розкрийте зв'язок між особливостями парламентаризму і конституційною практикою відносин між парламентом і урядом?

Завдання 4. Дайте пояснення науковим позиціям:

-представників конституційно-правової науки ФРН: парламент це «супутник уряду», «орган, що бере участь в роботі уряду»;

- представника конституційно-правової науки Великобританії судді Л.Скармена: зі вступом Великобританії до ЄС доктрина «верховенства парламенту» стала анахронізмом».

Висловіть власне ставлення до тези проф. М.А.Могунової: «режим, при якому парламенту не належить верховенство і при якому на перше місце в системі державних органів поставлений уряд (або президент) не може визнаватися парламентаризмом. Для нього може використовуватись таке поняття як «кабінетне правління», «міністеріалізм» (або «президентіалізм») (с.73).

Завдання 5. Проаналізуйте елементи концепцій парламентаризму, які наводяться в сучасних конституційно-правових і політологічних дослідженнях: представництво суспільних і корпоративних інтересів; Відповідальність уряду перед парламентом; Формування уряду на партійних засадах; Раціоналізація системи державного правління; Поділ влади; Верховенство права; Панування закону; Демократизм громадянського суспільства; формування на підставі виборів шляхом загального, прямого, рівного, таємного голосування на альтернативній основі; існування опозиції; політична солідарність між урядом і парламентом.

Виокремте в наведеному переліку:

- принципи формально-юридичні і матеріальні (соціальні);
- принципи, пов'язані з конкретними формами державного правління і універсальні;
- інструментальні (принципи-засоби) і цільові (принципи-цілі) засади парламентаризму;

- культурно-історичні чинники формування парламентаризму
- соціальні передумови функціонування парламентаризму;
- конституційно-правові умови функціонування парламентаризму.
- Ознаки парламентаризму як реальної політико-правової практики.

Завдання 6. Проаналізуйте положення Конституції України і выпишіть юридичні ознаки парламентаризму, які отримали закріплення в Основному Законі України.

ТЕМА 6.

ФУНКЦІОНАЛЬНО-КОМПЕТЕНЦІЙНА ЦІЛІСНІСТЬ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ

1. Поняття доктрини поділу влади у світовій теорії та практиці.
2. Застосування концепції поділу влад в Україні.
3. Проблема зростання ролі Верховної Ради України внаслідок реформування Конституції України.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про внесення змін до Конституції України. Закон України № 2222-IV від 08.12.2004 // ВВРУ. — 2005. — № 2. — Ст. 44).
3. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 7 жовтня 2010 року // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 9, ст.58)
4. Про Рахункову палату. Закон України. // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 43. - Ст. 212.
5. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 20. - Ст. 99.

Практика Конституційного Суду України

1. Справа про запити народних депутатів України. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням Верховного Суду України та Служби Безпеки України щодо офіційного тлумачення статті 86 Конституції України та статей 12,19, Закону України «Про статус народного депутата України». – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 1 / Відповід. редакт. канд..юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2001.- С.375-380.
2. Справа щодо повноважності Верховної Ради України. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 75, 82, 84, 91, 104 Конституції України. – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 4 / Відповід. редакт. канд..юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2004.- С.52-60.
3. Справа щодо порядку голосування та повторного розгляду законів Верховною Радою України. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення частини другої і третьої статті 84 та частини другої і четвертої статті 94 Конституції України. – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 1 / Відповід. редакт. канд..юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2001.- С.257-263.

Література

Основна

1. Журавський В.С. Становлення та розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми) – К.:Парламентське видавництво, 2002. – 344 с.
2. Кампо В.М., Суспільство і право: 2006-2007 роздуми українського вченого конституціоналіста, Академія муніципального управління, К., 2007.
3. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с. (384-392423-431).
4. Оніщук М. Проблеми державотворення та право творення в незалежній Україні, Київ, Видавничий Дім Юридична книга, 2007.
5. Фрицький Ю.О. Парламент України - Верховна Рада України та його роль у реалізації законодавчої влади / Ю.О. Фрицький // Право України. - 2007. - № 7. - С. 3-7.
6. Чушенко В.І. Заяць І.Я. Конституційне право України: підруч. / В.І. Чушенко, І.Я. Заяць. – Вид. 2-ге, допов. і переробл. – К. : Ін Юре, 2009. – 548 с.
7. Шаповал В.М. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: Навч.посіб. - К.:УАДУ, 2000. – 216 с.

Додаткова

1. Котляревский С. Сущность парламентаризма // Новое время. 1994. № 14.
2. Кривенко Л. Историко-порівняльний погляд на проблеми парламенту / Л. Кривенко // Вісник Академії правових наук України. – 1999. – № 4. – С. 50-60.
3. Мироненко О. Біля витоків вітчизняного парламентаризму // Правова держава. — К., 1997. — Вип. 8. — С. 226–232.
4. Могунова М.А. Скандинавський парламентаризм. Теорія і практика. М., РГГУ, 2001 г., 350 с.
5. Романов Р.М. Парламентаризм: теорія, історія і сучасність – М.: "Мирос", 2002 г.
6. Мишин А. А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. М., Белые Альвы. 1998 г., - 443 с.

ТЕМА 7.
ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

1. Функції Президента України.
2. Повноваження Глави держави.
3. Проблема реформування повноважень Президента України в контексті конституційної реформи.
4. Особливості взаємовідносин Глави держави з парламентом та урядом України.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 1996. — № 30. — Ст. 141. — (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-IV від 08.12.2004 // ВВРУ. — 2005. — № 2. — Ст. 44).
2. Про внесення змін до Конституції України. Закон України № 2222-IV від 08.12.2004 // ВВРУ. — 2005. — № 2. — Ст. 44).
3. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 7 жовтня 2010 року // (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 9, ст.58*)

Література

Основна

1. Барабаш Ю.Г. Державно-правові конфлікти в теорії та практиці конституційного права: Монографія. – Право, 2008. – 220 с.
2. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий аспект). Монографія. Харків, 2004. – 192 с.
3. Конституційна конфліктологія (конституційні механізми подолання політичних криз) Академія муніципального управління, К., 2008.
4. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с. (384-392423-431).
5. Кривенко Л. Конституційна модель Верховної Ради. Повернення до майбутнього // Віче. – 2002. - № 10. - С. 17-23.
6. Фрицький Ю.О. Парламент України - Верховна Рада України та його роль у реалізації законодавчої влади / Ю.О. Фрицький // Право України. - 2007. - № 7. - С. 3-7.

Додаткова

1. Эсмен А. Основные начала государственного права. Москва. 1998.
2. Чушенко В. Историчні традиції і форма правління сучасної України. Драгоманівський збірник, Львів 1996.
3. Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн західної Європи: Монографія. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 391 с.

5. Изензее Й., П. Кирххоф. Государственное право Германии. Том I,II, Москва, 1994.
6. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм, К., Юрінком Інтер, 2005.
7. Святоцький О., Чушенко В. Питання теорії і практики конституціоналізму в Україні // Право України, 1998 № 2
8. Український парламентаризм: минуле і сучасне / За ред. Ю.С. Шемшученка.-К.:Парламентське вид-во. - 1999. - 368 с.

ТЕМА 8. СТРУКТУРА ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ

1. Світовий досвід структурування парламенту.
2. Концепція структури Парламенту України. Оптимізація організації його діяльності.
3. Реалії сьогодення в Україні та доцільність (недоцільність) впровадження двохпалатної структури Верховної Ради України.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про Регламент Верховної Ради України : Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 14-15, N 16-17, ст.133.
3. Про комітети Верховної Ради України. Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 19. - Ст.134 (Із змінами, внесеними згідно Закону від 14.07.98 р., ВВР, 1998, № 40-41, ст.. 250, Закону від 10.02.2000 р., ВВР, 2000, № 12, ст..96, Закону від 22.02.2000 р., ВВР, 2000, № 13, ст.. 107).
4. Про тимчасові слідчі комісії, спеціальну тимчасову слідчу комісію і тимчасові спеціальні комітети Верховної Ради України. Закон України від 15 січня 2009 р. // Голос України, 21 березня 2009 р.

Практика Конституційного Суду України

1. Рішення Конституційного Суду України № 11-рп/2010 від 6 квітня 2010 р. у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.
2. Справа про утворення фракцій у Верховній Раді України. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України». – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 1 / Відповід. редакц. канд.юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2001.- С.319-325.

Література

Основна

1. Ковальчук О. Двохпалатний парламент: яким він може бути в Україні // Право України. - 2004. - № 7. - С. 118-121.
2. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін.: ред. кол. В.Я. Тацій, Ю.П. Битяк, Ю.М. Грошевой

та ін.- Харків: Видавництво «Право»; К.:Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 808 с. (384-392423-431).

3. Копиленко О., Мурашин Г. Деякі методологічні аспекти наукового забезпечення законодавчого процесу // Вісник Академії правових наук України. – Харків. - 2003. - № 2(23) - 3(33). - С. 132-142.

4. Кривенко Л. Конституційна модель Верховної Ради. Повернення до майбутнього // Віче. – 2002. - № 10. - С. 17-23.

5. Чушенко В. Концепція структури парламенту України. «Проблеми державотворення в Україні». Вісник Львівського університету, серія юридична, випуск 31, 1994р.

6. Чушенко В.І. Заяць І.Я. Конституційне право України: підруч. / В.І. Чушенко, І.Я. Заяць. – Вид. 2-ге, допов. і переробл. – К. : Ін Юре, 2009. – 548 с.

7. Шаповал В.М. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: Навч.посіб. - К.:УАДУ, 2000. – 216 с.

ТЕМА 9.
ПОЛІТИКО-ПРАВОВА ПРИРОДА МАНДАТА НАРОДНОГО ДЕПУТАТА

1. Зміст і природа депутатського мандата в Україні.
2. Ліберальна доктрина депутатського мандата. Імперативний мандат як ефективний інструмент впливу (контролю) виборців на (за) народних (-ми) представників (-ами).
3. Теорія вільного мандата (А. Токвіль).
4. Особливості правового регулювання депутатського мандата.
5. Законодавче закріплення імперативного та вільного (загального) мандату. Проблематичність конституційно-правового врегулювання цих питань в сучасних умовах державотворення в Україні.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України [Текст]. — 1996. — № 30. — Ст. 141. — (Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2222-IV від 08.12.2004 // ВВРУ. — 2005. — № 2. — Ст. 44).
2. Про внесення змін до Конституції України. Закон України № 2222-IV від 08.12.2004 // ВВРУ. — 2005. — № 2. — Ст. 44).
3. Про статус народного депутата України. Закон України // Відомості Верховної Ради. - 1993. - № 3. - Ст. 17(В редакції Закону від 22.03.2001, ВВР, 2001, 42, ст. 212, із змінами, внесеними згідно із Законами від 04.07.2002, ВВР, 2002, № 35, ст.264, від 12.09.2002, ВВР, 2002, №43, ст.314).
4. Про особливості звільнення з посад осіб, які суміщають депутатський мандат з іншими видами діяльності. Закон України від 08 липня 2005 р. //Голос України, 02 серпня 2005р.

Практика Конституційного Суду України

1. Рішення Конституційного Суду України № 11-рп/2010 від 6 квітня 2010 р. у справі за конституційним поданням 68 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 83 Конституції України, частини четвертої статті 59 Регламенту Верховної Ради України стосовно можливості окремих народних депутатів України брати безпосередню участь у формуванні коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України.
2. Справа про депутатську недоторканість. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положень частини третьої статті 80 Конституції України. – В кн.: Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2001. Кн. 1 / Відповід. редакт. канд..юрид.наук. П.Є.Євграфов. – К.:Юрінком Інтер, 2001.- С.469-476.
3. Справа щодо несумісності депутатського мандату. Рішення Конституційного Суду України «Про офіційне тлумачення статей 58, 78, 81 Конституції України та статей 243/21, 243/22, 243/25 Цивільного процесуального кодексу України. – В кн.: Конституційний Суд України:

Література

1. Григоренко А. Юридичні колізії принципу несумісності поєднання посад народним депутатом України та міжнародна практика // Право України. – 2003. - № 6. - С. 97-100.
2. Добкін М. Гарантії забезпечення статусу народного депутата України // Право України. – 2003. - № 11. - С. 123-126.
3. Український парламентаризм: минуле і сучасне / За ред. Ю.С. Шемшученка.-К.:Парламентське вид-во. - 1999. - 368 с.
4. Фрицький Ю.О. Парламент України - Верховна Рада України та його роль у реалізації законодавчої влади / Ю.О. Фрицький // Право України. - 2007. - № 7. - С. 3-7.
5. Шаповал В.М. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні: Навч.посіб. - К.:УАДУ, 2000. – 216 с.
6. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм, К., Юрінком Інтер, 2005.
7. Эсмен А. Основные начала государственного права. Москва. 1998.
8. Олуйко В.М. Парламентське право України: проблеми теорії та практики. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 216 с.
9. *Георгіца А. З.* Сучасний парламентаризм: проблеми теорії і практики. — Чернівці, 1998. — 484 с.
17. Шаповал В.М. Зарубіжний парламентаризм / В.М. Шаповал. – К. : Основи, 1993. – 141 с.